

Når retten blir forbryter

Litteraturprofessor Arild Linneberg sammenligner Treholtsaken med en spionroman. Han mener politi og rettsvesen i fri fantasi konstruerer årsakssammenhenger der de ikke finnes og ser motiver overalt.

Kristian Bråthen
journalist

I samarbeid med
Universitetet i Bergen

Onsdag 31. oktober 2007
kl. 05:00

- Jeg er overbevist om at Arne Treholt er utsatt for et hårreisende justismord. Hvis man setter seg inn i saken, er det åpenbart at retten ikke hadde bevis til å felle han. Historien kan fortelles på en helt annen måte, mener Linneberg.

Arild Linneberg var nylig blant aktørene bak en internasjonal konferanse om litteratur, lov og rett. Her var justismord og internasjonal rettsorden tema.

Linneberg deltok blant annet på en rundbordssamtale med Arne Treholt. Litteraturprofessoren er også aktuell med en ny bok, "Tolv og en halv tale om litteratur og lov og rett", hvor han har viet et eget kapittel til Treholtsaken.

Juss som humanistisk disiplin

- I litteraturen har justismord vært bakteppe i alt fra greske tragedier til sangtekster av Bob Dylan. Justismord fremviser også egenskaper ved rettsvesenets normale funksjonsmåte, sier Linneberg.

- Rettssaken iscenesetter fortolkning og dom. Gjennom bevisføring forsøker man å spore opp et entydig hendelsesforløp. Som i litteraturen, er forholdet mellom tegn og tolkning avgjørende.

Han mener det kan bære virkelig galt avsted når retten forholder seg til "bevisets stilling". Usikre og tvetydige tegn fortolkes og presenteres på entydige vis.

Linneberg viser til Treholtsaken som et tydelig eksempel på hvordan politi og rettsvesen benytter elementer fra kriminalromanen i sine fortolkninger.

Spionroman

Arne Treholt ble anholdt på Fornebu i januar i 1984, mistenkt som spion for KGB. "En av de to viktigste spioner for KGB i vesten", som det het i en pressemelding.

Linneberg mener Treholt må ha følt som Josef K. i Kafkas "Prosess", hvor han i innledningen pågripes uten å forstå hvorfor.

Treholt ender med å få lovens strengeste straff for å ha utlevert sensitiv informasjon til sovjetrusserne.

- Ikke ett bevis er noen gang lagt fram for at Treholt overleverte noen dokumenter, til tross for mangeårig spaning, rom- og telefonavlytting fra POTs side, i samarbeid med CIA og FBI. POT hadde daglig 21 mann som fulgte alt Treholt gjorde.

- Det som en kan bevise, er at lovens håndhevere begikk ulovelige innbrudd, tyveri, romavlytting fra loftet, bestikkelser av vitner, planting av falske bevis, sletting og hindring av bevisopptak for forsvaret, sier Linneberg.

Teater i og utenfor rettslokalet

Et fotografi, 134 mistenkelige "dokumenter" i en dokumentmappe og påståtte overleveringer av penger er fellende bevis i saken mot Arne Treholt.

I følge Linneberg er de fleste fortellingene knyttet til disse bevisene, et resultat av ren dikning.

- Bare når Treholt skulle i retten, ble det satt i stand et enormt skuespill. Den tiltalte eskorteres til tinghuset av ulende politibiler, snikskyttere er plassert på takene, helikoptre vokter luftrommet og schæferhunder gir politiet følge på bakken.

- Alt gjøres for vise omverdenen at man har med en farlig mann å gjøre. Denne saken er en farse som ble Treholts tragedie, sier Linneberg.

Treholt ble dømt for "militær spionasje". Etterforskerne benyttet notater fra forelesninger på Forsvarets Høyskole som bevis for det.

Linneberg minner om at det som ikke er tatt med i rettens historie, er at Treholt ble oppfordret til å søke på denne skolen. Han ble attpåtil sikkerhetsklarert av den norske politiske ledelsen med Kåre Willoch i spissen, til tross for at de allerede da kjente til mistanken som var rettet mot "spionen".

Selv skal Treholt ikke ha vært særlig interessert i tilbudet, men sa ja fordi kona ville hjem til Norge.

På høyskolen ble elevene oppfordret til å notere, og disse notatene ble senere gjort om til bevis mot spionen. Retten mente at notatene åpenbart var skrevet for å gi informasjon videre.

Treholt ble i tillegg anklaget for å ha utlevert politiske samtaler. Også her ble han dømt for sin notat-mani.

Notater Treholt har tatt til det som stort sett skal ha vært intetsigende samtaler uten informasjon som truer rikets sikkerhet, blir omgjort til fellende bevis mot en farlig spion.

Fortolkerens makt

Et velkjent bilde mellom Treholt og den påståtte "føringsoffiseren" hans, Titov, er et annet mistenkelig hovedbevis.

- Jeg spør som Georg Johannesen: Hvorfor er ikke fotografen med på bildet? Spaneren som tar bildet av Titov og Treholt hører også med i bildet.

Ingen tolker fordomsfritt. Og tegnene styres av fortolkerens egne moralske horisont. Ved å late som om det dreier seg om objektive saksforhold, forsøker rettsvesenet å gjøre fortolkningen til en nøytral prosess, sier Linneberg.

Selv mener han bildet speiler en gemyttlig stemning. Personenes gester og oppholdssted på åpen gate harmonerer ikke med fortellingen om konspirasjon, som retten plasserer bildet i. Og da som et fellende bevis for å røpe statshemmeligheter.

Linneberg synes bildet samsvarer bedre med Treholts egne versjon, som venn av Titov med mulighet for å bedre det diplomatiske forholdet til Sovjetunionen.

- En kan lese Treholtsaken som om den norske høyresiden krever rettferdighet i sitt bilde av en spion fra venstresiden til fordel for det Ronald Reagan kalte "ondskapens imperium". Retorikken er ikke fremmed fra den Bush benytter seg av, sier Linneberg.

Får besøk av Treholt og Torgersen

På en konferanse til helgen, om justismord og internasjonal rettsorden, skal Linneberg blant annet lede en

samtale med Arne Treholt og Ole Krarup, professor i juss ved Universitetet i København.

Den danske juristen har tidligere uttalt at de justismordene som avsløres, bare er toppen av et isfjell.

- Også Fredrik Fasting Torgersen kommer på konferansen. Nok en person som er utsatt for et åpenbart justismord. Likevel ble søknaden hans om gjenopptagelse av saken avslått i det norske rettssystemet, sier Linneberg.

- Treholt har også søkt om å få saken sin gjenopptatt. I utgangspunktet skulle søknaden vært ferdigbehandlet i disse dager, men avgjørelsen er utsatt.

- Jeg mener opplagt Treholt bør få saken sin prøvd på ny, men erfaring viser at rettssystemet motvillig innrømmer feil, sier Linneberg.

Norske myndigheter har tidligere satt stopper for at Treholtsaken skulle komme opp for menneskerettighetsdomstolen. I spionsaker skulle ikke internasjonal rett gjelde, bare nasjonale, mente myndighetene.